

Pasifik'in Kilit Ülkesi Avustralya

Avustralya, coğrafi konumu nedeniyle bölgesel tahlillerin çoğunlukla dışında kalan bir ülke. Ancak Asya Pasifik'i bir bütün olarak anlayabilmek için bu ülkeyi mutlaka tablonun içerisine dâhil etmek gerekiyor.

Altay ATLI

ABD Başkanı Barack Obama, 2011 yılın Kasım ayında yaptığı bir konuşmada ülkesinin Asya-Pasifik bölgesine daha fazla önem vererek bu coğrafyada nüfuzunu artırmak için yeni girişimlerde bulunacağını açıklamıştı. Bu, beklenen bir açıklamaydı; ancak dikkat çekici olan açıklamanın Washington'da değil Avustralya'nın başkenti Canberra'da yapılmış olmasıydı.

Obama bu tercihiyle, bölgedeki jeopolitik ve ekonomik dengeler açısından Avustralya'nın önemini altını çizmiş oldu. Asya-Pasifik'i bir bütün olarak anlayabilmek için bir ucunda Çin, Japonya ve Güney Kore gibi Doğu Asya'nın büyük güçleri, diğer ucunda ise ABD'nin bulunduğu bir eksen üzerinden şekillenen tahlillerimizin çerçevesini genişletmemiz, güçlü ekonomisine ve Pasifik'in her iki yakası ile kurduğu kapsamlı ilişkilere rağmen bugüne değin uluslararası ilişkiler tartışmalarında ön plana çıkmayan Avustralya'yı denklemine içine oturtmamız gerekiyor.

Avustralya, dünyanın en büyük on ikinci ekonomisine sahip, kişi başına düşen 67 bin dolarlık milli geliriyle beşinci sırada yer alan, başka bir deyişle kalkınmış dünyanın parçası olan bir ülke. Yirmi yılı aşkın bir süredir istikrarlı bir şekilde yüzde 3-3,5 aralığında büyümesini sürdürüyor ve reel GSYH artışı açısından kalkınmış ülkeler arasında ilk sıradaki yerini koruyor. Verimli bir tarım sektörü ile zengin yeraltı kaynaklarına sahip olan Avustralya, buradan güç alan ekonomisini çeşitlendirmeyi de başarmış durumda. Şu anda ülke ekonomisinin dörtte üçünü hizmet sektörü oluşturuyor. Doğu yarım kürede yer almasının sağladığı avantaj ile büyüyen Asya'nın başlıca ticaret ortaklarından birisi hâline gelen Avustralya, ticaretinin yüzde 70'ini Asya ülkeleriyle yapıyor ve bu ülkelerin ekonomik büyüme-leri için ihtiyaç duydukları hammadde ve tabii kaynakları temin ediyor.

Asya ile ekonomi, ABD ile güvenlik

Asya ile coğrafi yakınlığa sahip olan Avustralya, ABD ile olan ilişkilerini de kültürel yakınlık üzerine kuruyor. 1951'den beri yürürlükte olan ve bu iki ülkenin yanı sıra Yeni Zelanda'yı da kapsayan ANZUS anlaşması Pasifik'te güvenlik alanında işbirliği için gerekli zemini oluşturuyor. Bununla birlikte,

Avustralya'nın ABD'nin en sadık müttefiki olduğu söylemek de yanlış olmaz. Avustralya, son yüz yıl içerisinde İkinci Dünya Savaşı, Kore, Vietnam ve Irak da dâhil olmak üzere büyük savaşların tamamında ABD'nin yanında yer alan tek ülke.

Avustralya, Asya Pasifik'teki konumunu okyanusun her iki tarafıyla kurduğu güçlü ekonomi ve güvenlik bağları üzerinden şekillendiriyor. Soğuk Savaş sonrası dönemde ülkenin dış politikası, bir tarafta başta Çin olmak üzere ekonomik açıdan getirisi olan Doğu Asya, diğer tarafta ise müttefik ABD arasında dengeyi nasıl kurulacağı sorusu üzerinden şekillendi. Doksanlı yılların ilk yarısında İşçi Partisi hükümeti döneminde ağırlık Doğu Asya'dayken, 1996-2007 yılları arasında iktidarda olan Liberal-Ulusal Parti koalisyonu döneminde ABD ile olan ilişkiler ön plana çıktı ve bu dönemde hükümet Doğu Asya'nın büyüyen gücünden yeterince faydalanmamak ve "ABD'nin Pasifik'teki şerif yardımcısı" olmak gibi eleştirilerin hedefi oldu.

2007'den sonra göreve gelen İşçi Partisi hükümetleri döneminde ise Avustralya'nın kendisini daha geniş bir vizyon çerçevesinde konumlandırmaya başladığını, bu süreçte Doğu Asya-ABD ekseninin genişletilerek Hindistan'a uzatıldığını ve Asya-Pasifik kavramının yerini "İndo-Pasifik" kavramına bıraktığını görüyoruz. Ülkeyi, Hint Okyanusu ile Pasifik Okyanusu arasında bir köprü olarak konumlandırmayı amaçlayan bu yeni yaklaşım, bir yandan Çin ve Hindistan'ın artan ekonomik ve askerî gücüne, diğer yandan da ABD ile olan ittifaka ve bu ülkenin yeni başlattığı Asya-Pasifik açılımına karşılık vererek söz konusu süreçler içerisinde Avustralya'yı en uygun şekilde konumlandırmayı hedefliyor.

Yeni hükümet

Geçtiğimiz yıl Eylül ayında yapılan seçimlerden galip çıkarak altı yıllık İşçi Partisi iktidarına son veren Başbakan Tony Abbott liderliğindeki Liberal-Ulusal Parti hükümeti, Avustralya'nın Çin ile ABD arasında bir tercih yapmak zorunda olmadığını, her iki tarafla da ilişkilerin ülke çıkarlarına uygun ve dengeli bir şekilde sürdürülebileceğini ifade ediyor. Bu görüşün Avustralya halkı arasında da kabul gördüğünü söylemek

mümkün. Ülkenin önde gelen düşünce kuruluşlarından *Lowy Enstitüsü*'nün 2013 yılında yaptığı kamuoyu araştırmasına göre, aynı anda hem Çin hem de ABD ile iyi ilişkiler kurulabileceğini düşünenlerin oranı yüzde 87. ABD ile güvenlik alanında ittifakı destekleyenlerin oranı yüzde 82, ancak sadece yüzde 38'lik bir kesim ABD'nin yanında askerî harekâtlara katılıma sıcak bakıyor. Ekonomi konusunda ise Avustralya'nın en önemli ortağı olarak Çin'i görenlerin oranı yüzde 75 iken, bu alanda ABD'yi daha önemli bulanların oranı ise yüzde

16. Avustralyalılar geleceği güvenlik açısından ABD’de, ekonomi açısından ise Çin’de görüyorlar.

Denge konusunda bazı Asya ülkelerinin ise şüpheleri mevcut. Çin, Japonya ile yaşadığı adacık krizinde ve son olarak da Güney Çin Denizi’nde hava savunma güvenlik sahası ilan edişine karşı Canberra’nın takındığı eleştirel tutuma tepki gösterdi. Abbott’un “Avustralya’nın Asya’daki en iyi dostu Japonya’dır” şeklindeki beyanati da Pekin tarafından olumlu karşılanmadı. “İndo-Pasifik” vizyonunun ve bu bağlamda

hedeflenen Hindistan ile yakınlaşmanın Çin tarafından bir tehdit olarak algılanması da muhtemel. Diğer yandan yasadışı göçmenler nedeniyle Endonezya ile yaşanan sıkıntılar da giderek derinleşiyor. Avustralya, Asya’daki bu zorlu süreçte ekonomi kartını ön plana çıkarıyor. Abbott hükümeti, Çin, Japonya ve Güney Kore ile devam eden serbest ticaret anlaşması müzakerelerini hızlandırarak bu yıl içerisinde tamamlamayı ve söz konusu ülkelerle ekonomik ilişkilerini uzun vadede sürdürülebilir bir zemine oturtmayı hedefliyor.

Avustralya, Pasifik’in iki yakasıyla ilişkilerini sürdüren kilit bir ülke. Son olarak bu ülkenin bölgesel bir güç olmanın ötesinde küresel bir oyuncu olarak da etkisini artırdığının altını çizelim. 2013-2014 dönemi BM Güvenlik Konseyi geçici üyesi olan Avustralya, 2014 için G20 dönem başkanlığını da devraldı. Küresel yönetim kurumlarında aktif olarak rol alan Avustralya, giderek sesi daha yüksek çıkan bir aktör haline geliyor. Asya-Pasifik’i ve dünyayı daha iyi anlamak için bu sese kulak vermemiz lazım. ■